

Utkast til ny barnevernlov

Barne- og likestillingsdepartementet har sendt utkast til ny barnevernlov på høring. I denne utgaven av juridisk spalte vil vi ta en rask kikk på enkelte hovedpunkter i forslaget.

Bakgrunn

Barnevernloven er den sentrale loven på barnevern- og fosterhjemfeltet. Det er derfor av stor betydning for foreningen hva som fremmes av forslag til ny lov.

Høringsnotatet til lovforslaget er på rundt 500 sider. Høringsfrist er 1. august. Forslaget er en oppfølging av barnevernlovutvalgets innstilling i NOU 2016:16 *Ny barnevernlov - Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Foreningen ga i januar 2017 innspill på denne. Etter høringsrunden ble det gjennomført lovendringer som trådte i kraft i 2018. Blant annet ble barnevernloven en rettighetslov for barn. Barnets rett til medvirkning ble styrket.

Hva innebærer departementets forslag til ny barnevernlov?

I en kort artikkel som denne, har vi kun anledning til å peke på enkelte punkter. De som er interessert i å gå i dybden, henvises til å lese departementets høringsnotat som kan googles frem ved å søke på «høringsnotat – forslag til ny barnevernlov».

Det fremgår av høringsnotatet til lovforslaget at man viderefører grunnstammen i dagens lov, regulerer de samme områdene og bygger på de samme grunnprinsippene. Et viktig formål er å gjøre språket slik at loven blir lettere tilgjengelig for dem som skal bruke loven. Høringsnotatet inneholder forslag som blant annet styrker barnets perspektiv, og som skal bidra til økt vekt på forebygging og tidlig innsats. Det er fremhevet at barnevernet skal bygge på de ressursene som finnes rundt barnet.

Endringer som foreslås gjelder følgende prinsipper:

- Styrke barnets perspektiv
- Et mer tidsriktig regelverk
- Økt vekt på forebygging og tidlig innsats
- Bedre rettssikkerhet for barn og foreldre

Departementet peker på at barnevernområdet er i stadig utvikling og at ny lov derfor raskt kan bli gjenstand for endringer. Det vises blant annet til oppfølging av Fosterhjemsutvalgets rapport.

Nærmere om enkelte hovedpunkter i lovforslaget

Et styrket barneperspektiv

Det lovreguleres blant annet at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle avgjørelser og handlinger som berører barn. Det lovfestes unntak fra partenes rett til dokumentinsyn slik at barnet/ungdommen kan forklare seg mest mulig fritt for barneverntjeneren. Man tydeliggjør at fylkesnemnda kan høre barnet direkte. Departementet har ikke fulgt opp lovutvalgets forslag om å senke alder for barnets partsrettigheter fra 15 til 12 år. Barn under 15 år skal i noe større utstrekning enn i dag kunne innvilges partsrettigheter basert på individuell vurdering.

Rett til ettervern skal gjelde ungdom opp til 25 år som har hatt barneverntiltak før fylte 18 år, og som har et særlig behov for hjelp til en god overgang til voksenlivet.

Et mer tidsriktig regelverk

Ettersom familiemønstrene har endret seg, er det nå langt flere barn i barnevernet hvor foreldre ikke bor sammen. Det foreslås blant annet å hjemle påleg-

ging av hjelpetiltak også når barnet har samvær i samværshjemmet. Man skal bygge på de samlede ressurser rundt barnet.

Med hensyn til samvær videreføres at foreldre skal ha rett til samvær med sine barn etter en omsorgsovertagelse. Den viktigste endring går ut på at også barn og søsken som barnet har etablert familieliv med, skal ha rett til samvær og kontakt med hverandre. Dette omfatter både hel, halv og stesøsken. Søsken spiller ofte en viktig rolle når det gjelder trygghet og støtte, og kan utgjøre livslange relasjoner. Søsken foreslås å gis partsrettigheter fra 15 år, men slik at søskens rett til partsinn-syn begrenses.

I en utredning departementet har bestilt fra storbyuniversitetet OsloMet, med hensyn til regulering av samvær, fremgår følgende:

- Det foreligger ikke kunnskap om hva som er barnets beste i samværssaker. Samvær er ikke automatisk til barnets beste, man må ha en konkret vurdering.
- Det foreligger en uheldig praksis for standardutmåling av samvær, må vurderes konkret.
- Barn har behov for samvær med søsken.
- Unødige prosesser er en belastning for barn.
- Forskning gir ikke grunnlag for å hevde at sannsynlighet for tilbakeføring er større om det er mye samvær.

Departementet foreslår blant annet at private parter kan kreve at nemnda behandler sak om samvær på nytt dersom det har gått to år siden saken sist har vært behandlet av nemnda eller domstolen. Dette med mindre det

Dette er Fosterhjemskontakts juridiske spalte der advokat Marianne Oftedahl tar opp barnevernfaglige spørsmål. Marianne Oftedahl er ansatt i Norsk Fosterhjemforening som advokat og faglig ansvarlig.

Marianne Oftedahl

foreligger opplysninger om vesentlige endringer som kan ha betydning for samværsspørsmålet. Dagens regel er 12 måneder. For tilbakeføringssaker opprettholdes samme regler som i dag med 12 måneder.

Økt vekt på forebygging og tidlig innsats

Det foreslås å lovfeste barneverntjenestens ansvar for å ha en akuttberedskap, samt å gjøre enda tydeligere barneverntjenestens plikt til tidlig innsats. Det foreslås også at kommunen skal samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier og at kommunestyret selv skal vedta en plan for dette arbeidet.

Økt rettssikkerhet for barn og foreldre

Departementet er opptatt av rettssikkerhet til barn og foreldre. Avgjørelsene som forvaltningen og domstolene treffer, skal være mest mulig rettfærdige og forutsigbare, og myndighetene må opptre på en betryggende måte og kontrolleres. Det foreslås blant annet at lovens tvangsbestemmelser skal være klarere og mer tilgjengelige. Flere

bestemmelser som i dag følger av forskrift, skal løftes inn i loven.

Departementet foreslår at samtaleprosess skal være en fast ordning i fylkesnemndene.

Lovutvalget foreslo at barneverntjenesten kunne bestemme opphevelse av vedtak om omsorgsovertagelse uten at dette ble fremlagt for nemnda. Departementet viderefører ikke forslaget. Sterke rettssikkerhetsmessige grunner tilsier at slike vanskelige avgjørelser legges til en uavhengig instans.

Innholdet i omsorgsansvar og foreldres ansvar presiseres noe nærmere slik at dette blir mer avklart.

Har forslaget regler for fosterhjem?

Departementet ønsker å styrke kvaliteten på fosterhjemstilbudet, synliggjøre barnets rettigheter i fosterhjem og synliggjøre fosterforeldres stilling i ny barnevernlov.

Det foreslås:

- Et eget kapittel i loven som skal gjelde fosterhjem.
- Flere av bestemmelsene i fosterhjemsforskriften skal flyttes inn i loven.

- Lovfesting av barns rett til forsvarlig omsorg i fosterhjemmet.
- Lovfeste at fosterforeldre kan gis klageadgang på vedtak om flytting fra fosterhjem (innebærer ikke endring av dagens rettstilstand).
- Plikt for fosterforeldre til å gjennomføre en generell opplæring.
- Ingen endring i dagens tilsynsordning.

Foreningens foreløpige vurdering

Det er bra at man lager et eget kapittel om fosterhjem. Nå gjenstår det å gi dette et reelt innhold med konkrete rettigheter til fosterbarn og fosterhjem. Det er positivt at barns rett til forsvarlig omsorg i fosterhjemmet lovfestes særskilt. Forslaget, slik det lyder, er imidlertid i hovedsak kun en strukturell endring og gir ingen spesielle økte rettigheter. Det er jo i fosterhjem mange barn har sin oppvekst. Regler som ivaretar fosterbarnet og fosterhjemets behov for forutsigbarhet og trygge lovregulerte rammer, må gis.

Vi viser til våre forslag i NOU 2018:18 *Trygge rammer for fosterhjem* som bør inntas i loven, eventuelt bør det lages en egen fosterhjemsløy slik man har gjort i Finland. Vi ønsker at saker om ikke-planlagte flyttinger fra fosterhjem initiert av barneverntjenesten, bør behandles av fylkesnemnda, og ikke som i dag at disse kun vedtas av barneverntjenesten med en skjønnsmessig adgang til å klage på dette. Dette er ofte kompliserte avgjørelser av inngrepene betydning, og det bør ikke være opp til barneverntjenesten alene å avgjøre. Fosterforeldre bør få lovbestemt uttalerett i saker som gjelder fastsetting av samvær, og også i en del tilfeller, rett til å klage på vedtak om samvær.

Foreningen anser at forslaget for øvrig er i tråd med samfunnsutviklingen og har en god struktur. I vårt høringsinnspill vil vi komme nærmere inn på vårt syn på de ulike forslagene.

